

Bódog András

Miért kell a könyvtárépület?

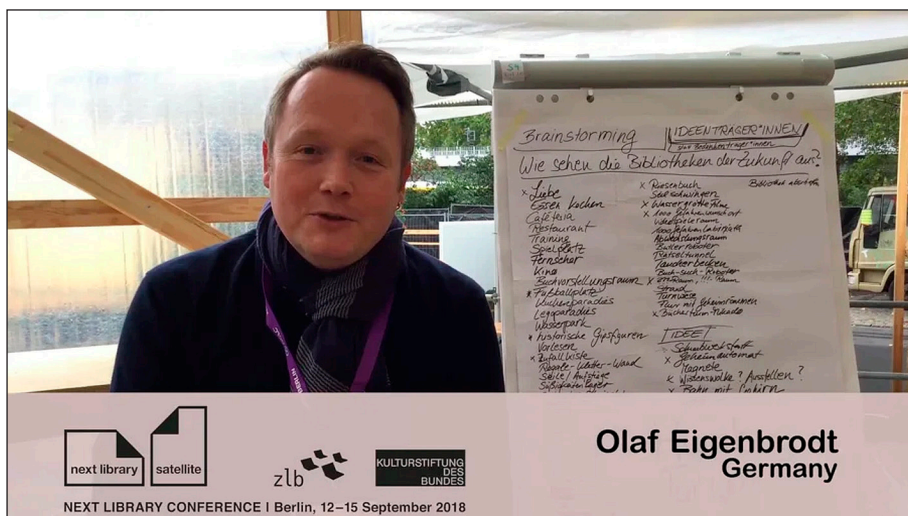
A *Német-holland párbeszéd a könyvtárak jövőjéért* elnevezésű együttműködési program keretében, 2020. november 16-án került megrendezésre a *Why do libraries need buildings? – Miért kell a könyvtáraknak épület?* című online konferencia. A webinarium moderátorának szerepét *Barbara Lison*, az IFLA leendő elnöke, egyúttal a Brémai Városi Könyvtár (Stadtbibliothek Bremen) igazgatója töltötte be. Az előadók közül Hollandiát *Theo Kemperman*, a Rotterdami Közkönyvtár (Bibliotheek Rotterdam) igazgatója, míg Németországot *Olaf Eigenbrodt*, a Hamburgi Állami és Egyetemi Könyvtár (Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg) főtanácsosa, a könyvtári épületek szabványosításának szakértője képviselte.

Bibliotheek Rotterdam (2015) Forrás: Wikipédia

Az online szeminárium témáját a *könyvtár mint harmadik hely* koncepciója adta. A Rotterdami Központi Könyvtár (Bibliotheek Rotterdam) jelenleg éppen e cél elérése érdekében jelentősen átalakítják. A közösségorientált megközelítés alapvető egy olyan 650 ezres városban, amely lakosságának felét a vidékről beköltözők és a külföldi bevándorlók teszik ki. Így a könyvtárnak sok kihívással kell szembenéznie szociális és kulturális téren egyaránt. A központi könyvtár a legnagyobb kulturális intézmény Rotterdamban: mintegy 23 millió eurós éves költségvetéssel, 700 ezres gyűjteménnyel – ennek több mint harmada célirányosan az iskolák munkáját segíti –, valamint 1400 ülőhelyet biztosító olvasói terekkel. A várost lefedő 21 fiókkönyvtár többségét a helyi közösségek tudatosan „harmadik helyként” tartják számon – az otthon és az iskola/munkahely mellett.

A könyvtári közösségi tér célja, hogy mindenki számára elérhető legyen, teret adva személyes találkozónak, műhelybeszélgetéseknek, közösségi kapcsolatoknak, elősegítve a boldog élet megteremtését mind egyéni, mind társadalmi szinten. További fontos társadalmi szerep az egyenlő bánásmód, az információhoz való szabad hozzáférés és az önkéntesség. A harmadik hely koncepciójának lényege, hogy sokakat vonzó nem hivatalos teret adjon a társadalmi kapcsolatok számtalan formájához. A közkönyvtárak kurrens kihívása a „téralkotás – placemaking”, amelynek keretében nagyvárosi környezetben alakítanak ki vonzó, egyedi identitással bíró, a sokféleséget és a generációk közti egységet hirdető, a helyi gazdaság regenerációját segítő közösségi tereket. Ez ideálisan a környéken található, hasonló tevékenységet űző olyan partnerekkel valósítható meg, mint az üzletek, a kulturális partnerintézmények, a kávézók és az éttermek.

Forrás: Zentral- und Landesbibliothek Berlin

Olaf Eigenbrodt mint a Hamburgi Állami és Egyetemi Könyvtár képviselője a felsőoktatási könyvtárak legjellemzőbb feladatainak felsorolásával kezdte előadását: ez az open access, az elektronikus források, az open online kurzusok, a kutatási adatmenedzsment és a digitális bölcsészet. A fő kérdés azonban az, hogy mindezekhez szükség van-e magára a könyvtár épületére. Filozofikus és praktikus megközelítése szerint igen, ugyanis mindezen felsorolt tevékenység középpontjában a tanulás áll. Véleménye szerint az intézményesült tudást leginkább intézményesült térben lehet átadni, ugyanis számít, hogy hol tanulunk, milyen tér vesz körbe bennünket ez idő alatt. Egy ilyen helynek meg kell felelnie az együttműködés, a kommunikáció, a konzultáció és a támogatás, illetve a hozzáférés feltételeinek, valamint egyedi atmoszférájával vonzóvá kell válnia a hallgatók számára. Mindezen tényezők együttes megvalósulása esetén válhat a könyvtári közösségi tér harmadik helyé a campuson.

A panelbeszélgetés a könyvtáron belüli emberi kapcsolatok témáját járta körül. Az előadók szerint a társadalom alapvető építőköve a közösségi térben történő találkozás. Ilyen tekintetben a digitális tér korlátozott, a személyes találkozás élménye pótolhatatlan.

Hangsúlyos kérdés, hogy a könyvtárnak úgynevezett harmadik helyként milyen vetélytársakkal kell megküzdenie, és a közösségi funkciót milyen partnerkapcsolatok mentén tudja ellátni. Theo Kemperman szerint a közkönyvtárak vitális fizikai találkozási helyek a társadalomban. A könyvtári terek azonban nem csupán az olvasók számára hasznosak, a környéken elérhető partnerek is felhasználhatják azokat, így kölcsönösen mindenki számára hasznos szolgáltatást képeznek. Az olyan vetélytársakkal szemben, mint a színházak és a múzeumok, azért élvez jelentős elsőbbséget a könyvtár, mert ez az egyetlen közintézmény, amely valóban mindenki számára egyformán elérhető.

Theo Kemperman Forrás: www.rijnmond.nl

Olaf Eigenbrodt szerint a felsőoktatási könyvtáraknak a kulturális szférában nincs hasonló vetélytársa. A közösségi funkció tekintetében a kampuszon és az annak közelében elérhető ebédlők, éttermek és apartmanok inkább számítanak rivális szolgáltatásnak. Azonban a fentiek hiába népszerű találkozóhelyek, tanulásra sokkal alkalmasabbak a könyvtári terek. Eigenbrodt abban viszont lát fantáziát, hogy a hamburgi közkönyvtár és a szomszédos múzeum közösen alakítsanak ki harmadik helyet, mivel a közelmúltban a múzeum is nyitott ebbe az irányba.

A közönség részéről a konfliktuskezelés tapasztalatairól érdeklődtek. Kemperman szerint ez a mindennapok része a közkönyvtárakban, pláne, hogy a járványhelyzet miatt az emberek könnyebben túlreagálják a problémákat. Az ő gyakorlatuk szerint a kialakult konfliktust ki kell beszélni, párbeszéddel kell megoldani. Vannak erre a feladatra kiképzett szakembereik, de az igazgatónak is központi szerep jut a panaszok kezelésében. Klasszikus könyvtári konfliktus a „csendes olvasás” kontra „zajos közösségi tér”. Eigenbrodt szerint az ideális megoldás erre a tér felosztása zajos és csendes részre. Mivel Németországban a felsőoktatási könyvtárak többsége közkönyvtári feladatokat is ellát, így számukra sem ismeretlen a rendszeres konfliktuskezelés. Arra a kérdésre, miszerint hogyan lehetne a fenntartó figyelmét alulfinanszírozott környezetben hatékonyabban felhívni az égető problémákra, Eigenbrodt azt a tanácsot adta, hogy a konkrét közösségi igényeket tolmácsolják a döntéshozók felé.

(Ez a cikk a Könyvtártudományi Szakkönyvtár weboldalán olvasható azonos című bejegyzés szerkesztett változata.)